

Mededelingenblad van de Koninklijke Nederlandse Plantenziektkundige Vereniging

On the political economy of plant disease epidemics

Capita selecta in historical epidemiology door JC Zadoks

Linus Franke

KNPV en PRI Agrosysteemkunde

Dit boek brengt een aantal casussen bijeen waarin de invloed van epidemieën van plantenziekten op de mens en de maatschappij nader bestudeerd wordt. 'Political economy' refereert hier naar een term uit de achttiende eeuw die tegenwoordig vooral gebruikt wordt voor de studie van economische en politieke veranderingen met behulp van diverse, interdisciplinaire en vaak onconventionele benaderingen. In deze capita selecta wordt dan ook niet zozeer naar de biologische oorzaken van epidemieën van plantenziekten gekeken, maar meer naar de vraag of en hoe het voorkomen van bepaalde epidemieën maatschappelijke ontwikkelingen beïnvloed heeft. Het zeer bekende verhaal over de gevolgen van de Ierse uitbraak van *Phytophthora infestans* in aardappels in de negentiende eeuw is buiten beschouwing gelaten en juist enkele minder bekende casussen worden uitgelicht.

Hoofdstuk 1 bestudeert de omgang van volkeren in de oudheid met roest in graangewassen met behulp van volksverhalen en religieuze ceremonies. In het tweede hoofdstuk komt een minder bekende epidemie van gele roest in 1846 aan bod in rogge, een van Europa's belangrijkste gewassen toentertijd. Deze viel samen met uitbraken van de aardappelziekte in 1844-1846 op het vasteland van Europa (Hoofdstuk 3). Deze plantenziekten hebben waarschijnlijk bijgedragen aan het ontstaan van een instabiel maatschappelijk klimaat wat uitmondde in de Europese revoluties van 1848. Hoofdstuk 4 bestudeert de gevolgen van plantenziekten op de voedselsituatie van Nederland tijdens de Eerste Wereldoorlog, terwijl hoofdstuk 5 de deplorabele voedselproductie van Duitsland tijdens deze oorlog en de relatie tussen de oorlogsspanningen en de voedselsituatie behandelt. Hoofdstuk 6 gaat dieper in op de vraag in hoeverre plantenziekten daadwerkelijk invloed gehad hebben op maatschappelijke ontwikkelingen in de geschiedenis aan de hand van voorbeelden uit de Franse, Russische en Indiase geschiedenis.

De invloed van plantenziekten op de loop van de geschiedenis is moeilijk te bepalen en kan makkelijk over- of onderschat worden, vanwege de vele factoren die de loop van de geschiedenis bepalen en de interactie tussen maatschappelijke en landbouwkundige ontwikkelingen. Turbulente periodes in de geschiedenis kunnen versterkt worden door voedselgebrek, bijvoorbeeld als gevolg van het voorkomen van plantenziekten, maar aan de andere kant kunnen grote sociale en politieke ontwikkelingen de landbouw, inclusief de gewasbescherming, zodanig verstoren dat de voedselproductie inzakt. En dan is er altijd nog die variatie veroorzaakt door het weer.

Met behulp van uitgebreid literatuuronderzoek en historische statistieken geeft dit boek een beeld van de gevolgen van enkele minder bekende epidemieën van plantenziekten in de geschiedenis en levert daarmee een nuttige bijdrage aan de kennis van de geschiedenis van plantenziekten, de historische epidemiologie. De pogingen om de invloed van bepaalde plantenziekten op politieke en sociale ontwikkelingen te ontrafelen leiden tot boeiende overwegingen

waarmee alle geschiedkundigen kampen. Het boek is daarom interessant voor plantenziektkundigen maar ook voor mensen met een bredere interesse in (landbouw)geschiedenis. De meeste hoofdstukken zijn een soort mengeling tussen een wetenschappelijk artikel, een essay en een geschiedenisverhaal en dit komt de leesbaarheid niet altijd ten goede. Echter, het boek is ook goed te volgen voor mensen met weinig achtergrondkennis op het gebied van plantenziektkunde.

Bestellen

ISBN: 978-90-8686-086-9

Prijs: € 39,00

249 pagina's

Wageningen Academic Publishers

Postbus 220, 6700 AE Wageningen

Website: www.wageningenacademic.com

Tel. 0317 476516

Fax: 0317 453417

BOEKBESPREKING